

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

26. března 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Sociální politika — Listina základních práv Evropské unie — Článek 31 odst. 2 — Směrnice 2003/88/ES — Článek 7 — Pojem ‚pracovník‘ — Zdravotně postižená osoba — Nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok — Vnitrostátní právní úprava, která je v rozporu s unijním právem — Úloha vnitrostátního soudu“

Ve věci C-316/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 29. května 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 10. června 2013, v řízení,

Gérard Fenoll

proti

Centre d'aide par le travail „La Jouvène“,

Association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, předseda senátu, A. Borg Barthet, E. Levits (zpravodaj), M. Berger a F. Biltgen, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 27. března 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za G. Fenolla G. Delvolvé a A. Delvolvé, avocats,
- za association de parents a d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon L. Cocquebertem, avocat,
- za francouzskou vládu N. Rouam, jakož i D. Colasem a R. Coesmem, jako zmocněnci,
- za nizozemskou vládu M. Bulterman a C. Schillemans, jako zmocněnkyněmi,

* Jednací jazyk: francouzština.

— za Evropskou komisi M. Van Hoofem a M. van Beekem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 12. června 2014,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu pojmu „pracovník“ ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby (Úř. věst. L 299, s. 9; Zvl. vyd. 05/04, s. 381), jakož i článku 31 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Gérardem Fenollem a centre d'aide par le travail „La Jouvene“ (středisko pomoci prostřednictvím práce, dále jen „CAT „La Jouvene“) a association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon (sdružení rodičů a přátel mentálně postižených v Avignonu) v otázce žádosti dotyčného o proplacení finanční náhrady za nevyčerpanou placenou dovolenou za kalendářní rok.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 1 směrnice 2003/88, nadepsaný „Předmět a oblast působnosti“, stanoví:
„1. Tato směrnice stanoví minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro úpravu pracovní doby.
2. Tato směrnice se vztahuje na:
a) minimální doby [...] dovolen[é] za kalendářní rok [...]
[...]
3. Tato směrnice se vztahuje na všechna odvětví činností, veřejná i soukromá, ve smyslu článku 2 směrnice Rady 89/391/EHS [ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci (Úř. věst. L 183, s. 1; Zvl. vyd. 14/17, s. 18)], aniž jsou dotčeny články 19, 17, 18 a 19 této směrnice.
[...]"
- 4 Článek 7 této směrnice, nadepsaný „Dovolená za kalendářní rok“, zní následovně:
„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby měl každý pracovník nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů v souladu s podmínkami pro získání a přiznávání této dovolené stanovenými vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi.
2. Minimální dobu placené dovolené za kalendářní rok nelze nahradit finanční náhradou, s výjimkou případů ukončení pracovního poměru.“
- 5 Článek 17 uvedené směrnice stanoví, že se členské státy mohou odchýlit od některých ustanovení této směrnice. Žádná taková výjimka však neplatí pro článek 7.

- 6 Článek 2 směrnice 89/391, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na všechny činnosti veřejného i soukromého sektoru (průmysl, zemědělství, obchod, administrativní činnosti, služby, vzdělání, kulturu, zábavu atd.).

2. Tato směrnice se nevztahuje na činnost určitých veřejných služeb, například ozbrojených sil nebo policie, nebo na určité činnosti civilní ochrany, jejichž zvláštní povaha odporuje této směrnici.

V těchto případech musí být s ohledem na cíle této směrnice zajištěna v co největší míře bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců.“

Francouzská právní úprava

Zákoník práce

- 7 Článek L. 223-2 první pododstavec zákoníku práce ve znění rozhodném z hlediska skutkového stavu v původním řízení stanoví:

„Pracovník, který doloží, že v průběhu referenčního roku byl u téhož zaměstnavatele zaměstnán po dobu odpovídající alespoň jednomu skutečně odpracovanému měsíci, má nárok na dovolenou v rozsahu dvou a půl pracovních dnů za odpracovaný měsíc s tím, že celková doba dovolené, na niž má nárok, nesmí překročit třicet pracovních dnů.“

- 8 Článek L. 223-4 tohoto zákoníku stanoví:

„Za skutečně odpracovaný měsíc se pro účely stanovení délky dovolené považuje doba odpovídající čtyřem odpracovaným týdnům nebo dvaceti čtyřem odpracovaným dnům. Doba placené dovolené, doba náhradního odpočinku [...], doba odpočinku rodičky [...], dny odpočinku přiznané z důvodu zkrácení pracovní doby a doba přerušení plnění z pracovní smlouvy z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání v trvání nejdéle jednoho roku nepřetržitě se považují za skutečně odpracovanou dobu [...]“

- 9 Článek L. 323-10 uvedeného zákoníku zní:

„Zdravotně postiženým pracovníkem ve smyslu tohoto oddílu se rozumí osoba se sníženou možností zaměstnání získat či si jej udržet v důsledku změny jedné či více fyzických, smyslových, mentálních či psychických funkcí.

Za zdravotně postiženého pracovníka uznává osobu komise uvedená v článku L. 146-9 zákona o sociální péči a rodině.

Umístění v zařízení či službě podle bodu 5 odst. 1 článku L. 312-1 tohoto zákona je postaveno na roveň uznání za zdravotně postiženého pracovníka.“

Zákon o sociální péči a rodině

- 10 Článek L. 312-1 zákona o sociální péči a rodině ve znění platném od 6. září 2003 zní následovně:

„Zařízeními a sociálními či zdravotnicko-sociálními službami ve smyslu tohoto zákona jsou níže uvedená zařízení a služby bez ohledu na to, zda mají právní subjektivitu:

[...]

5° Zařízení či služby:

- a) Pomoci prostřednictvím práce s výjimkou struktur zajišťovaných smluvně pro činnosti uvedené v článku L. 322-4-16 zákoníku práce a výrobních družstev vymezených v článku L. 323-30 a násl. tohoto zákona;

[...]“

- 11 Článek L. 344-2 tohoto zákona ve znění platném od 3. ledna 2002 do 11. února 2005 stanovil:

„Střediska pomoci prostřednictvím práce s ubytováním či bez ubytování přijímají dospívající a dospěle zdravotně postižené osoby, které nemohou dočasně nebo trvale pracovat v běžných podnicích ani v chráněné dílně nebo pro organizaci zajišťující práci z domova ani vykonávat samostatnou výdělečnou činnost. Poskytují jim různé pracovní možnosti, zdravotnicko-sociální a vzdělávací podporu a prostředí podporující jejich osobní uplatnění a integraci ve společnosti.

[...]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 12 Gérard Fenoll byl členem CAT „La Jouvene“ od 1. února 1996 do 20. června 2005. Zpočátku měl nárok na pět týdnů placené dovolené za kalendářní rok.
- 13 Od 16. října 2004 až do okamžiku, kdy uvedené CAT opustil, byl G. Fenoll v pracovní neschopnosti. V okamžiku, kdy nastoupil do pracovní neschopnosti, mu zbývalo dvanáct nevyčerpaných dnů placené dovolené za kalendářní rok za dobu odpracovanou od 1. června 2003 do 31. května 2004. Gérard Fenoll si dále nemohl dovolenou vybrat v referenčním období od 1. června 2004 do 31. května 2005. Za tuto nabytou a nevyčerpanou dovolenou za dvě uvedená sporná období měl G. Fenoll podle svého názoru nárok na proplacení finanční náhrady ve výši 945 eur. CAT „La Jouvene“ odmítlo tuto náhradu vyplátit.
- 14 Poté, co Tribunal d'instance d'Avignon (Francie) zamítl jeho žalobu na proplacení náhrady, podal G. Fenoll kasační opravný prostředek.
- 15 Předkládající soud připomíná judikaturu Soudního dvora k článku 7 směrnice 2003/88, jakož i judikaturu k pojmu „pracovník“ ve smyslu článku 45 SFEU. Tento soud si v tomto ohledu klade otázku, zda se na osoby umístěné v centre d'aide par le travail (dále jen „CAT“), které v jeho rámci nemají postavení zaměstnance, vztahuje pojem „pracovník“ ve smyslu unijního práva.
- 16 Předkládající soud připomíná čl. 31 odst. 2 Listiny, podle něhož má každý pracovník nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok, a tvrdí, že podle ustálené judikatury se lze základních práv Evropské unie dovolávat ve sporu mezi jednotlivci za účelem ověření, že unijní orgány a členské státy tato základní práva respektují při uplatňování unijního práva.
- 17 Za těchto podmínek se Cour de cassation rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být článek 3 směrnice 89/391, na kterou odkazují ustanovení článku 1 směrnice 2003/88, jež určují její působnost, vykládán v tom smyslu, že osoba přijatá do CAT může být kvalifikována jako ‚pracovník‘ ve smyslu uvedeného článku 3?
 - 2) Musí být článek 31 [Listiny] vykládán v tom smyslu, že taková osoba, jako je osoba popsaná v předchozí otázce, může být kvalifikována jako ‚pracovník‘ ve smyslu uvedeného článku 31?

- 3) Může se taková osoba, jako je osoba popsaná v první otázce, přímo dovolávat práv, jež pro ni plynou z Listiny, s cílem získat nárok na placenou dovolenou, jestliže jí vnitrostátní právní úprava takový nárok nepřiznává, a musí se vnitrostátní soud zdržet použití veškerých tomu odporujících ustanovení vnitrostátního práva, aby tomuto právu zaručil plný účinek?“

K předběžným otázkám

K první a druhé otázce

- 18 Podstatou těchto otázek předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být pojem „pracovník“ ve smyslu článku 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že zahrnuje takovou osobu, která je jako osoba dotčená v původním řízení přijata do CAT.
- 19 V tomto ohledu je třeba nejprve připomenout, že podle čl. 1 odst. 3 směrnice 2003/88 ve spojení s článkem 2 směrnice 89/391, na který odkazuje, se uvedené směrnice použijí na všechna odvětví činností, veřejná i soukromá, pro účely zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci a regulace některých aspektů úpravy jejich pracovní doby.
- 20 Soudní dvůr již judikoval, že působnost směrnice 89/391 musí být chápána široce, takže výjimky z této působnosti upravené v čl. 2 odst. 2 prvním pododstavci musí být vykládány restriktivně (v tomto smyslu viz zejména rozsudky Simap, C-303/98 EU:C:2000:528, body 34 a 35, jakož i Komise v. Španělsko, C-132/04 EU:C:2006:18, bod 22). Tyto výjimky totiž byly přijaty pouze za jediným účelem, a to aby zaručily řádné fungování služeb, které jsou nepostradatelné k ochraně veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví, jakož i veřejného pořádku v případě situací mimořádné závažnosti a rozsahu (rozsudek Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, bod 21 a citovaná judikatura).
- 21 Jelikož žádná z těchto okolností není relevantní v případě takové osoby, jako je žalobce v původním řízení, směrnice 2003/88 se na jeho činnost vztahuje.
- 22 Z toho vyplývá, že ustanovení směrnice 2003/88 a konkrétně ustanovení článku 7 se na činnost vykonávanou G. Fenollem vztahuje.
- 23 Otázka předkládajícího soudu, na kterou je třeba odpovědět, tedy zní, zda G. Fenoll vykonává tuto činnost jakožto pracovník ve smyslu článku 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny.
- 24 Co se v tomto ohledu týče směrnice 2003/88, je třeba uvést – jak tvrdí generální advokát v bodě 29 svého stanoviska – že tato směrnice neodkazuje na definici pojmu „pracovník“, jak vyplývá ze směrnice 89/391, ani na definici tohoto pojmu ve vnitrostátní právní úpravě nebo praxi (v tomto smyslu viz rozsudek Union syndicale Solidaires Isère, C-428/09, EU:C:2010:612, bod 27).
- 25 To znamená, že pro účely uplatnění směrnice 2003/88 nelze pojem „pracovník“ vykládat podle různých vnitrostátních úprav, ale má autonomní význam, který je vlastní unijnímu právu (rozsudek Union syndicale Solidaires Isère, C-428/09, EU:C:2010:612, bod 28).
- 26 Jak generální advokát uvedl v bodě 26 svého stanoviska, tento závěr platí i pro účely výkladu pojmu „pracovník“ ve smyslu článku 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny, aby byla zajištěna jednotnost osobní působnosti nároku pracovníků na placenou dovolenou.
- 27 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora musí být pojem „pracovník“ v rámci směrnice 2003/88 vymezen podle objektivních kritérií, která charakterizují pracovní poměr se zohledněním práv a povinností dotčených osob. Za „pracovníka“ tak musí být považován každý, kdo vykonává skutečnou a konkrétní činnost, s výjimkou činností, které jsou natolik

omezené, že jsou čistě okrajové a vedlejší. Pracovní poměr je charakterizován okolností, že určitá osoba vykonává po určitou dobu ve prospěch jiné osoby a pod jejím vedením činnosti, za které protihodnotou pobírá odměnu (v tomto smyslu viz rozsudky *Union syndicale Solidaires Isère*, C-428/09, EU:C:2010:612, bod 28 a *Neidel*, C-337/10, EU:C:2012:263, bod 23).

- 28 Pro účely ověření, zda může takový pojem zahrnovat takovou osobu přijatou do CAT, jako je G. Fenoll, je třeba zohlednit následující skutečnosti.
- 29 Zprvce Soudní dvůr rozhodl, že v rámci kvalifikace s ohledem na pojem „pracovník“, kterou přísluší provést vnitrostátnímu soudu, musí tento soud vycházet z objektivních kritérií a celkově posuzovat všechny okolnosti věci, která mu byla předložena, jež se týkají jak povahy dotyčných činností, tak i vztahu mezi dotčenými stranami (rozsudek *Union syndicale Solidaires Isère*, C-428/09, EU:C:2010:612, bod 29).
- 30 Podle předkládacího rozhodnutí se na osoby přijaté do CAT nevztahují určitá ustanovení zákoníku práce. Tato okolnost, vzhledem k níž musí být právní situace těchto osob kvalifikována jako *sui generis*, však není rozhodující pro posouzení pracovního poměru mezi dotčenými stranami.
- 31 Je totiž třeba připomenout, že Soudní dvůr v tomto ohledu dospěl k závěru, že právní povaha *sui generis* pracovního poměru z pohledu vnitrostátního práva nemůže mít žádný dopad na postavení pracovníka ve smyslu unijního práva (viz rozsudek *Kiiski*, C-116/06, EU:C:2007:536, bod 26 a citovaná judikatura).
- 32 Zadruhé je nesporné, že G. Fenoll poskytoval od svého vstupu do služeb CAT „La Jovené“ v roce 1996 po pět následujících let různou práci, za niž mu vznikl mimo jiné nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok. Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že přidělování této práce a její řízení ve spojení se zdravotnicko-sociální podporou měl na starosti personál a ředitelství CAT „La Jovené“, které usilovalo o to, aby dotčenému umožnilo žít v prostředí co nejvíce přizpůsobenému jeho potřebám. Vzhledem k takovému organizačnímu rámci může takový subjekt, jako je CAT dotčené ve věci v původním řízení, zajistit těžce zdravotně postiženému člověku osobní uplatnění tím, že zhodnotí jeho schopnosti, a zajistí i to, že úkoly svěřené této osobě budou v rámci možností pro dotčený subjekt ekonomicky přínosné.
- 33 Zatřetí ze spisu předloženého Soudnímu dvoru rovněž vyplývá, že práce odvedená G. Fenollem v rámci hospodářsko-sociálního programu CAT „La Jovené“ byla odměněna. V této souvislosti je třeba uvést, že skutečnost, že tato odměna mohla být hluboko pod hranicí minimální mzdy garantované ve Francii, nelze brát v úvahu pro účely kvalifikace G. Fenolla jakožto „pracovníka“ ve smyslu unijního práva.
- 34 Podle ustálené judikatury Soudního dvora totiž ani vyšší či nižší úroveň produktivity dotčené osoby nebo původ prostředků, z nichž je odměňována, nebo omezená výše této odměny nemohou mít žádný dopad na postavení pracovníka ve smyslu unijního práva (viz rozsudky *Bettray*, 344/87, EU:C:1989:226, body 15 s 16, *Kurz*, C-188/00, EU:C:2002:694, bod 32, jakož i *Trojana*, C-456/02, EU:C:2004:488, bod 16).
- 35 Začtvrté je třeba zjistit, zda je třeba kvalifikovat činnost, kterou G. Fenoll vykonával v rámci CAT „La Jovené“, jako skutečnou a konkrétní, nebo jako čistě okrajovou a vedlejší činnost, takže by podle ustálené judikatury Soudního dvora citované v bodě 27 tohoto rozsudku, nepřinášela tomu, kdo ji vykonává, postavení „pracovníka“.
- 36 L'association de parents et d'amis de personnes handicapées mentales (APEI) d'Avignon a francouzská vláda v tomto ohledu vyvozují ze skutkového stavu ve věci, v níž byl vydán rozsudek *Bettray* (344/87, EU:C:1989:226), že G. Fenolla nelze analogicky kvalifikovat jakožto „pracovníka“, neboť činnost, kterou vykonával v rámci CAT „La Jovené“, je podle nich srovnatelná s činností osob přijatých do takového léčebného střediska pro drogově závislé, jako bylo středisko dotčené v tomto rozsudku.

- 37 Tento přístup nemůže být přijat.
- 38 Nejprve je totiž třeba uvést, že Soudní dvůr sice v bodě 17 rozsudku Bettray (344/87, EU:C:1989:226) rozhodl, že za skutečnou a efektivní hospodářskou činnost nelze považovat činnost, která slouží pouze k převýchově či začlenění osob, jež ji vykonávají, avšak upřesnil rovněž, že tento závěr je odůvodněn pouze zvláštnostmi věci, v níž byl vydán tento rozsudek a v níž se jednalo o osobu, která byla kvůli drogové závislosti zaměstnána na základě vnitrostátní právní úpravy mající za cíl poskytnout práci těm, kteří v důsledku okolností spočívajících v jejich stavu nejsou schopni pracovat za obvyklých podmínek (viz rozsudek Trojani, C-456/02, EU:C:2004:488, bod 19 a citovaná judikatura).
- 39 Dále je třeba konstatovat, že i v případě, že by zaměstnání vykonávané v rámci CAT „La Jouvène“ byla stejně jako zaměstnání pro drogově závislé ve věci, v níž byl vydán rozsudek Bettray (344/87, EU:C:1989:226), vyhrazena pro osoby, které nejsou v důsledku okolností spočívajících v jejich stavu schopny pracovat za obvyklých podmínek, ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že samotný koncept režimu fungování CAT a potažmo činností, které v jeho rámci vykonávají zdravotně postižené osoby, je takový, že se tyto činnosti nejeví jako čistě okrajové a vedlejší ve smyslu judikatury citované v bodě 27 tohoto rozsudku.
- 40 Jak totiž generální advokát zdůraznil konkrétně v bodě 42 svého stanoviska, činnosti vykonávané zdravotně postiženými osobami v rámci CAT „La Jouvène“ nebyly vytvořeny pouze k tomu, aby bylo dotčeným osobám poskytnuto zaměstnání, které je případně podružné. Ačkoli jsou tyto činnosti přizpůsobeny schopnostem dotčených osob, přináší i určitý hospodářský užitek. To platí tím spíše, že lze uvedenými činnostmi zhodnotit produktivitu osob s těžkým zdravotním postižením, i když je snižena, a poskytnout jim současně náležitou sociální ochranu.
- 41 Z výše uvedeného vyplývá, že na základě skutečností vyplývajících ze spisu předloženého Soudnímu dvoru, lze osobu, která vykonává takové činnosti jako G. Fenoll v rámci CAT „La Jouvène“, kvalifikovat jako „pracovníka“ ve smyslu článku 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny.
- 42 V této souvislosti musí vnitrostátní soud zejména ověřit, zda mohou být činnosti skutečně vykonávané dotčenou osobou považovány za činnosti vyskytující se obvykle na pracovním trhu. Za tímto účelem je možné vzít v potaz statut a zvyklosti CAT dotčeného ve věci v původním řízení jakožto přijímajícího zařízení a jednotlivé aspekty týkající se účelu jeho programu sociální pomoci, ale i povahu a způsob výkonu činností (obdobně viz rozsudek Trojani, C-456/02, EU:C:2004:488, bod 24).
- 43 Za těchto podmínek je třeba odpovědět na první dvě otázky tak, že pojem „pracovník“ ve smyslu článku 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že může zahrnovat osobu přijatou do takového CAT, jako je středisko dotčené v původním řízení.

Ke třetí otázce

- 44 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 31 odst. 2 Listiny vykládán v tom smyslu, že se jej lze dovolávat přímo ve sporu mezi jednotlivci, aby byl zaručen plný účinek práva na placenou dovolenou a nebyla použita vnitrostátní ustanovení, která jsou s ním v rozporu.
- 45 V tomto ohledu postačí konstatovat, jak zdůraznil generální advokát v bodě 23 svého stanoviska, že čl. 31 odst. 2 Listiny se z hlediska časové působnosti nepoužije na takovou situaci, jako je situace v původním řízení.
- 46 Gérard Fenoll se totiž domáhá nároku na placenou dovolenou za období před datem vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, a tedy před tím, než Listina získala podle čl. 6 odst. 1 Smlouvy o EU stejnou právní sílu jako Smlouvy.

- 47 V takovém sporu, jako je spor ve věci v původním řízení, se tedy nelze dovolávat čl. 31 odst. 2 Listiny.
- 48 Pokud jde o možnost odkázat na článek 7 směrnice 2003/88, který se týká právě nároku na placenou každoroční dovolenou, podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že pokud nelze vyložit vnitrostátní právo v souladu s touto směrnicí – což přísluší ověřit předkládajícímu soudu – nelze se jejího článku 7 dovolávat v takovém sporu mezi jednotlivci, jako je spor dotčený ve věci v původním řízení, aby byl zaručen plný účinek uvedeného nároku na placenou roční dovolenou a nebyla použita ustanovení vnitrostátního práva, která jsou s ním v rozporu. Strana poškozená v důsledku rozporu vnitrostátního práva s unijním právem se však může dovolávat judikatury vycházející z rozsudku Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428), aby případně získala náhradu vzniklé škody (viz rozsudek Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 43).
- 49 S ohledem na výše uvedené není třeba odpovídat na třetí otázku.

K nákladům řízení

- 50 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Pojem „pracovník“ ve smyslu článku 7 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby a čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie, musí být vykládán v tom smyslu, že může zahrnovat osobu přijatou do takového střediska pomoci prostřednictvím práce, jako je středisko dotčené v původním řízení.

Podpisy.